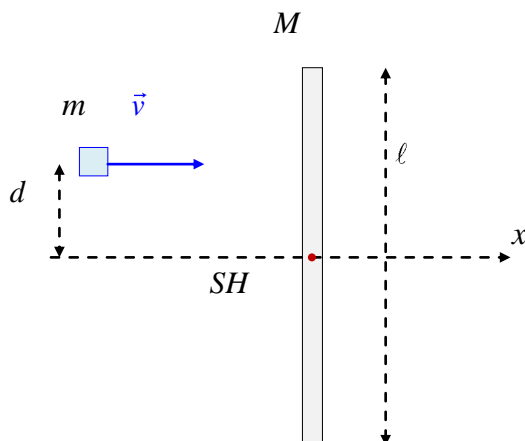

Téma 9. Impulsové věty, zákony zachování

Úloha 9.1

Homogenní tyč o hmotnosti M a délce ℓ leží v klidu na vodorovném stole. Tyč může po stole klouzat bez tření. Malá krychlička (hmotný bod) o hmotnosti m narazí do tyče rychlostí $\vec{v}$ kolmou k délce tyče ve vzdálenosti $d = \ell / 2$ od jejího středu.

Krychlička se po stole pohybuje rovněž bez tření. Srážka je pružná. Popište pohyb tyče a kostky po srážce.

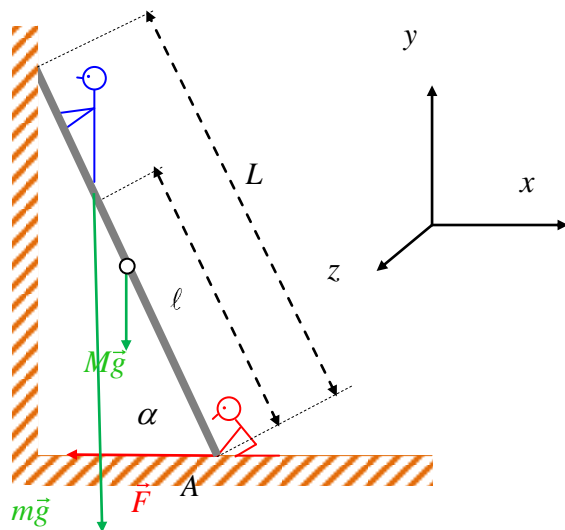
Úloha 9.2

Kláda o délce $L = 12\text{ m}$ je v rovnováze, jestliže ji podepřeme ve vzdálenosti $d_1 = 3,0\text{ m}$ od tlustšího konce.

- Pokud podpěru posuneme o $d_2 = 3,0\text{ m}$ směrem k tenčímu konci a na tenčí konec se posadí Vašek o hmotnosti $m_1 = 60\text{ kg}$, bude opět v rovnováze. Jaká je hmotnost m klády?
- Kde musíme kládu podepřít, aby byla v rovnováze, když se na tenčí konec místo Vaška posadí Lenka o hmotnosti $m_2 = 30\text{ kg}$?

Úloha 9.3

Homogenní žebřík o hmotnosti $M = 10,0\text{ kg}$ a délce $L = 3,0\text{ m}$ je opřený o drsnou stěnu (koeficient statického tření mezi žebříkem a stěnou je $f_0 = 0,25$) a s vodorovnou podlahou svírá úhel $\alpha = 30^\circ$. Podlaha je dokonale hladká. Po žebříku pomalu vystupuje Pat o hmotnosti $m = 60\text{ kg}$. Mat drží žebřík v bodě A jeho kontaktu s podlahou a působí na žebřík vodorovnou silou $\vec{F}$. Největší síla, kterou je Mat schopen vyvinout, je 250 N . Velikost tíhového zrychlení je $g = 9,8\text{ ms}^{-2}$.

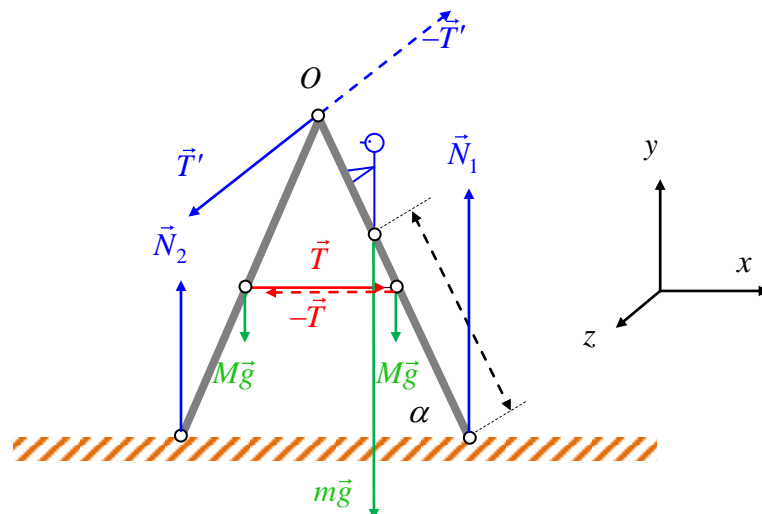

- Jak vysoko (ℓ měřeno podél žebříku) může Pat vystoupit, aby s ním žebřík nesklouzl?
- Co mohou Pat a Mat jednoduše udělat pro to, aby Pat mohl vylézt alespoň do tří čtvrtin délky žebříku?

Úloha 9.4

Na štaflích o hmotnosti $2M = 20 \text{ kg}$ s homogenními rameny délky $L = 2,0 \text{ m}$ se po jednom rameni pohybuje malíř o hmotnosti $m = 60 \text{ kg}$ (pro jednoduchost jej považujeme za hmotný bod). Ramena štaflí jsou v polovině své délky spojena lanem o délce $\ell = 1,0 \text{ m}$. Štafle stojí na vodorovné podlaze, která je hladká. V závislosti na vzdálenosti s měřené podél rameno, do které malíř vystoupí, zjistěte

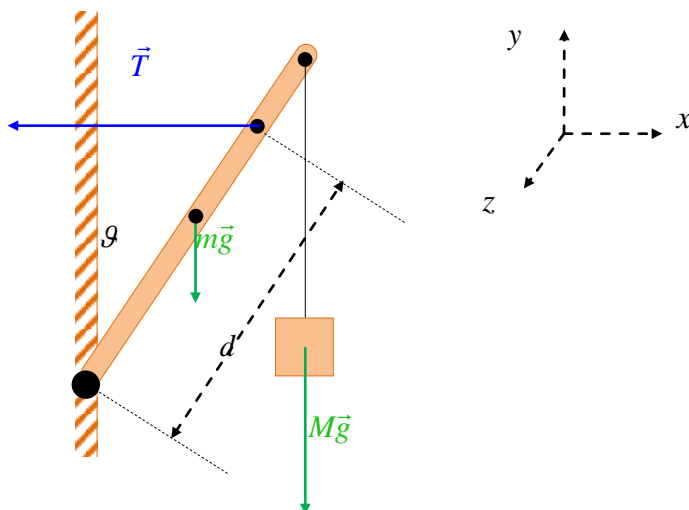
- velikost síly napínající spojovací lano,
- směry a velikosti sil vzájemného působení ramen štaflí v jejich vrcholu (kloub).

Číselné hodnoty vypočítejte pro $s = (2/3)L$ a pro velikost tíhového zrychlení $g = 10 \text{ ms}^{-2}$.

Úloha 9.5

Zvedák je tvořen homogenní tyčí délky ℓ a hmotnosti m . Dolní konec tyče je připevněn ke stěně kloubem. Tyč svírá se svislým směrem úhel ϑ díky vodorovně napjatému lanu uchycenému k tyči ve vzdálenosti d od kloubu (měřeno podél tyče). Na horním konci tyče visí břemeno o hmotnosti M . Určete velikost síly $\vec{T}$, jíž je napínáno lano.

Úloha 9.6

Dva bruslaři o stejných hmotnostech $m = 50 \text{ kg}$ se k sobě přibližují po rovnoběžných přímkách vzdálených $\ell = 3,0 \text{ m}$, každý rychlostí o velikosti $v = 10 \text{ ms}^{-1}$. Prvý bruslař nese tyč o délce právě $\ell = 3,0 \text{ m}$, hmotnost tyče je zanedbatelná. Druhý bruslař uchopí volný konec tyče v okamžiku, kdy se míjejí. Postupně řešte tyto úkoly:

- Popište kvantitativně pohyb bruslařů po jejich spojení.
- Přitahováním po tyči zkrátí bruslaři svou vzdálenost na hodnotu $d = 1,0 \text{ m}$. Popište jejich pohyb po provedení tohoto úkonu.
- Porovnejte kinetickou energii v případech a) a b) a interpretujte výsledek.
- Jak se pohybuje střed hmotnosti soustavy?

Odpor vzduchu a tření mezi bruslemi a ledem ve všech případech zanedbejte.

Úloha 9.7

Homogenní tyč o délce ℓ a hmotnosti M leží na vodorovném stole, po kterém může klouzat bez tření. Hokejový kotouč (hmotný bod) o hmotnosti m se po stole pohybuje (rovněž bez tření) rychlostí $\vec{v}$ kolmo k tyči a narazí do ní ve vzdálenosti d od jejího středu. Srážka je pružná a doba jejího trvání zanedbatelně malá.

- Vyjmenujte všechny veličiny charakterizující soustavu kotouč-tyč jako celek, které se při srážce zachovávají (tj. jsou stejné bezprostředně před srážkou, tj. v intervalu $t \in [0, t_0]$, kde t_0 je okamžik, kdy dojde ke kontaktu kotouče s tyčí, a bezprostředně poté, co srážka skončila, tj. pro $t \geq t_0 + \Delta t$, kde Δt je doba trvání srážky.
- Popište pohyb středu hmotnosti soustavy před srážkou a po ní. Co lze říci o pohybu středu hmotnosti v intervalu Δt během trvání srážky?
- Jakou hmotnost by měl mít kotouč, aby zůstal po srážce v klidu?

Číselně řešte pro hodnoty $m = 0,20 \text{ kg}$, $M = 0,60 \text{ kg}$, $\ell = 3,0 \text{ m}$, $d = 0,50 \text{ m}$, $v = 20 \text{ m s}^{-1}$.